

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec'a, Foi'a, candu concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe una anu seu 2 1/3 galbini mon. sunatòria.

Anulu XXXIV.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 25.

Brasovu 8 Aprile 27 Martiu

1871.

Teleg. Tergulu Mures. trameite doi ablegati la conf. A. Iulia.

Unu reportu la congresulu provinciei romane unite.

III. Cea mai marcata caracteristica de a se convince cineva, ca una corporatiune a deflectat in scisiune seu secesiune dela institutiunile unui totu corporativu, unui statu seu besericu, este a denega respectarea legilor si a actelor legalmente emise ale potestatii executive din acelui totu, statu seu besericu. Dece unu episcopatu, seu mai multe intr'unu congresu, ignoréza, ma calca in petiore cu despretiu una bula pontificale, ca actu legal, emis si publicatu dupa tote formele institutiunei besericiei catolice, actu emanatu din plenitudinea potestatii apostolice a pontificelui romanu, ma chiaru deodata si alu imperatului si regelui loru, dupa inalta a carui initiativa s'a pusu in viézia practica, ca unul ce e facutu chiaru si cu consensulu predecesorilor acelei corporatiuni; dece dicu unu episcopatu adunatu in congresu despretiuiesce unu atare actu; ore se mai poate spalá de invinuirea comisei secesiuni si scisiuni de catra aceeasi besericu, in a carei frunte se afla acelu pontificatu, despretiuuitu in actele lui? Ore conclusulu acelui episcopatu mai poate nutri vreo sperantia, ca asemenei pretensiuni facute pe basea volniciei si a ignorarei voru poté vreodata afla respectare si aprobarare de catra cei nedreptatiti prin ignorarea acelui actu? Ca dispensatori ai adevérului eternu alu dreptatii divine, in locul apostolilor dreptatii, cari o dispensă fara de respectu la persoane si interesu in parte, in mesur'a cea mai perfectu egale pentru toti, ore mai potu ave catu de pucinu cuventu a aspira, ca si cei trantiti la parete prin nerespectarea, ma prin total'a ignorare a acelui acte trecute in viézia practica de 17 ani, se-si plece capulu la conclusulu facutu prin fort'a arbitaria, incatu taia elu in dreptulu autonomiei provinciei besericiei romane gr. cat., candu conclusulu seu statutulu s'a construitu si pe basea principiului nationale esclusivisticu, adoptat in organizația cuprinsa in elu; candu elu venéza si interesu estra-eclesiastice, politice, adica de a nutri si a ajuta mania maghiarisarei si prin centralisarea organismului administratiunei besericesci? Si candu romanii gr. cat. dicu, ca nu se voru face adepti ai unei atari despretiuri si secesiuni dela institutiunea scaunului apostolicu, care le a creatu provinci'a independenta romana, ecsempata de orce influintia, ore nu e teama, ca o asemenea reactiune, pusa la lumina dilei de catra congresulu autonomiei romano-catolice unguresci, va produce, in casu de fortia, una alta reactiune si mai despretiuitoria si mai ignoratoria? — Romanii uniti cu besericu Romei dicu, ca ei se scandalizéza, candu vedu, ca nici vointia imperatului si regelui apostolicu, nici bul'a P. SS. a pontificelui romanu nu i mai potu scapa de amestecu si de ingerintie; ma inca prin acestu statutu li se intende si unghita maghiarisarei, care le amenintia cu destruirea si desfintarea succesiva a totu, ce le a mai remasu nationale romanu si in besericu; ca autonomia provinciei romane gr. cat. in contra legilor politice ale Ungariei a devenit numai una satira, candu se dispune de noi fara de noi, ma chiaru si in contra nostra; si ca pre basea dreptului coordinat voru respinge orce influintia

si ignorare fortiata a provinciei beser. unguresci; cei mai moderati adaugu cu multa mirare: ca unu pasu mai fatal in consecintiele sale, decat cum e acesta, facia cu romanii gr. cat. din Ungaria si Transilvania nu s'a facutu nici in timpii focului persecutiunilor schismaticilor; unu actu publicu ca bul'a din 6 Cal. Dec. nu se poate nici ignora nici infirma fara ca ignoratorii se incurse in nota nefilitatei si a secesiunei, pana candu capulu besericu, care l'a emis, nu lu desfintaza.

Adunarea regnicolaria seu congresulu autonomie rom. cat. ungurescu, care se va aduna in totu anulu la Pest'a, a primitu faptualminte limb'a unguresca, ca limba la desbateri in congresu si ca limba in tota administratiunea, delaturandu limb'a latina cea oficioasa besericescu; congresulu prin senatulu seu directionale va face tote denumirile in posturile mai inalte besericesci, va statori inventiamentulu la tote scóole si institutele catolice, va regula, dispune si denumi profesorii si docentii catolici toti; ii va suspenda si delatura in casu de scaderi; si romanii gr. cat. ar' depende numai dela gratia maghiara si aici, ma s'ar ocupa si scaunele episcopesci si protopopesci de unghiuri ori renegati, care cu 27 voturi, cate se pusera in statutu pentru gr. cat. rom. intre 201, numai gratia se poate astepta, pentruca nici senatulu directionale nu va fi decatul totu de acea pandia; adunarea regnicolaria va fi judecatória si conducatória in tote causele diocesane, protopopesci, scolastice si comunale seu parochiane, si pretecstulu de amestecu in causele cele mai interne nu mai lasa indereptu nici o indoiela, ca poterea absolutistica din Pest'a va plana preste toti romanii gr. catolici, dece voru primi si ei acestu statutu.

Ecane aminentati cu paralisia, cu ologire in tota existintia nostra nationale si pe terenulu besericescu, care ni s'ar muia sub petiore chiaru si la vetrele parochiali, incatu in restimpu de 10—30 ani n'amu mai ave, se tacu metropolitu si episcopi, der' nici canonici, nici protopopi, ma dor' nici preuti de limb'a nostra, sciindu, catu e de mare si potente venatulu nesatiosilor dupa totu feliulu de posturi, cari suntu impreunate cu vreo influintia de a conduce poporulu seu de ai poté fi poruncitori. — —

Amu luptatu dela 1697, candu au primitu naintasii nostri antaia data uniunea in cele 4 puncte cunoscute, necontentu, pentruca se scapamu de orce amestecu alu romano-catolicilor in causele interne ale besericiei nostre gr. cat.; amu reesitu dupa o lupta de 157 ani, ca se finu scosi de suptu orce amestecu si influintia a primatului de Strigoni, prin restaurarea provinciei metropolitane de Alb'a Iulia in 22 Febr. 1854, si cu tote, ca bul'a pontifica dice expresu: „Quae cum ita sint tum M. Varadinensis et Fogarasiensis tum duarum per nos erectarum Lugosiensis nimirum et Armenopolitanae dioecesis territoria una cum ibi existentibus civitatibus, opidis, pagis aliisque accessoriis in Ecclesiasticam Provinciam Graeco-catholicam unitam linguae Romanae adeoque unam Archiepiscopalem Metropoliticam Sedem.... perpetuo quoque erigimus et instituimus“, Strigoni totusi reincorp a-si proba noroculu, ca se ne supuna nu numai amestecului de pana mai eri, ci chiaru si poterei absolutistice a congresului episcopatului ung., vrendu cu o lovitura a ne rapi si dreptulu coordinatiunei si limb'a seu characteristic'a spe-

ciala a provinciei nostre „Linguae Romanae“, pentru aceea ne a amestecat si besericu nostra in statutulu loru, chiaru in contra protestelor nostre si chiaru si de nobis sine nobis, spre a ne pescui cu unghita maghiarisarei si pe terenulu besericescu. Aceste suspine emotioneza pe romanii gr. cat., aceste friguri si temeri le scutuie consciintia loru de dreptu nedisputabile si voru protesta cu clerus cu mireni cu totu atatu la scaunulu apostolicu, a carui auctoritate se calca in petiore de zelotismulu maghiarisatoriu, catu si la Mai. Sa imperatulu si regele si regimulu lui, ca se nu de inalta sanctionare statutului, incatu dispune elu si de gr. cat. romani.

Dece primele Ungariei si congresulu autonomie ung. desconsidera intru atata bul'a Pontificelui romanu, incatu calca preste cuprinsulu ei cu unu „sic volo, sic iubeo“: atunci, dicu romanii gr. cat., pe cine cade responsabilitatea, candu nici romanii nu voru mai ave nici unu respectu de bulele, prin cari se infinitasera episcopatele Ungariei, si de decisiunile loru? — Clara pacta boni amiciz:

Adeverulu celor referate in acestu reportu se compróba si prin conchiamarea conferintiei dela Alb'a Iulia pe a 5 di de SS. Pasci si se va comp̄oba si prin eventele ce mai potu succede dupa atari emotionari, incangurarea caroru nu se poate midiuleci, decatul numai prin congresulu intregei provincie u. bes. Linguae Romanae. Dixi et salvavi animam. —

Infalibilitatea. Canonicalu Döllinger. Iesuitii. Germanisarea poporului austriace.

Dece cumva nu ne insiela semnele timpului, apoi in cestiunea infalibilitatei papale se apropie una din acele furtune, de care s'au mai vediutu in Europa dela reformatiune incóce. Tota lumea europeana, cea catolica, este, dupa diurnale, in contra dogmei despre infalibilitate, intocma precum este si lumea necatolica, care se si intielege de sine. Pentru infalibilitate suntu mai toti episcopii catolici, una parte din aristocrati'a inalta si unii monarchi, inca si necatolici, acestia nu din convictiune, si nici din bigotismu, ci din calculu politicu. Canonistii cei mai renomiti, adica doctorii si profesorii de dreptulu canonico seu dreptulu besericescu, suntu in contra infalibilitatei din convictiune castigata cu ajutoriulu unui studiu indelungat si seriosu. Intre acei canonisti sta la locul antaiu canonicalu Döllinger dela Miinchu in Bavaria, barbatu de inalta scientia si de unu caracteru din cele mai rare in acestea timpuri ale nostre, in care egoismulu si poltronieria -si serbeza orgiile, adica desfrenarile sale. Canonicalu Döllinger a condamnat din capulu locului atatu in scrierile, catu si in prelegerile sale, nefericit'a dogma de infalibilitate. Dupace aceasta s'a proclamat, Döllinger o a condamnat din nou. Atunci episcopulu seu diecesanu l'au infruntat aspru, apoi i s'a pusu unu terminu, pana la care se aiba a-si revoca „erore“ sa. La terminu parentele Döllinger dechiarà rotundu in publicu, ca nu voiesce si nu poate revoca nimicu, ci ramane ca si pana aclea, neclatit pre langa vechi'a sa credintia si convictiune.

Dupa scirile cele mai noua, canonicalu Döllinger impreuna cu toti aparatori sei, este amerintiatu cu

anathem'a cea mare, ale carei sageti inse pentru generatiunile de facia s'au tempitudo forte.

Tota lumea scie, ca dogm'a de moda noua, formata inse dupa modele forte vechi, ca si multe alte lucruri omenesci, este unu fabricatu alu iesuitilor*), si ca scopulu ei celu adeveratu nu este atatu religiosu, catu mai vertosu per excellentiam politicu. Intr'aceea acelu scopu politicu se manifesta in mai multe forme si -si are diverse rezultate. Din tota acelea noue ne batu la ochi in dilele acestea deductiunea unuia din cele mai latite diuarie dela Vien'a**). Acelu diuariu adica asta, ca iesuitii au facutu forte multe si forte mari rele germaniloru, ca inse din tota relele facute prin iesuiti germaniloru din imperiul austriacu este acelu reu cumplitu, ca adica iesuitii ar' fi fostu aceia, cari ar' fi impededat, ca nemtii se nu pota nulificat, adica germanisat cu totulu pe celelalte natiuni austriace si mai anumitu pe natiunea cehiloru (bohemiloru) si pe natiunea sloveniloru (din Stiri'a, Carinthi'a si Carniol'i'a). De nu ar' fi fostu iesuitii, suspina si ofteaza acelu diuariu nemtiescu, noi astadi nu amu avé in Austri'a cestiune ceha si cestiune slovenesca !

Curiosu resultatu alu activitatii iesuitilor ! Adica iesuitii cum voru fi impededat ei germanisarea poporalor ? Nu cumva iesuitii s'au ocupatu vreuna data de cultivarea poporalor pe base nationali si in limbele loru nationali ? Este prea adeveratu, ca iesuitii au infintiatu in tota tierile unu mare numaru de scole, in care inse limb'a prelegeriloru, limb'a domnitoria nu era cea nationale, ci era unic'a cea latinésca. Apoi déra cum au potutu lucra iesuitii pentru destuptarea altoru nationalitat si cum le au invetiatu ca se se apere de germanisare ? Cu midiulce luate de a dreptul spre acelu scopu iesuitii n'a u lucratu nici una data ; ei inse voindu a castiga pe popora in partea loru, s'au vediutu necesitati, buna ora ca si calvinii din Transilvani'a, a tiené poporalor predice in limb'a loru nationale, a scrie si a tipari in aceleasi limbe catechisme, istorii biblice si alte carti scolastice mai alesu pentru scolutiele elementarie, a compune seu a traduce mai multe carti de rogatiune si altele ca acestea, pana candu éta, ca poporale se destuptara cu cate una mica literatura nationale. De aici incolo chiaru literatii (carturarii) esiti din scolele iesuitiloru, fiacare la natiunea loru, impinsera cultur'a nationale mai departe. Cu catu natiunile -si cultivá mai bine limbele loru si cu catu -si inainta ele propri'a literatura, cu atatu germanismulu perdea din terenu. — B.

Resunetu la apelulu dlui Popp.

Blasius 2 Aprile. Apelulu Esc. Sale d. L. B. Popp esitu in Gazet'a Nr. 22 fù intempi-natu si salutatu aici cu viua multiamire.

Nimicu nu e mai necesariu, decat ca romanii gr. catolici din provinci'a metropolitana de Alb'a Iulia atunci mai vertosu se-si arate firm'a resolu-tiune de a sustine autonomia besericei loru : candu celi ce dela gura ni dieu frati uniti cu noi prin aceliasi vinculu alu credintiei, er' in fapta ne tracteza dupa inspirarile egoismului loru celui fara exemplu si ambala a ne otraví corpulu besericei, — si au concentratut tota poterile, se folosescu de tota maiestriele , numai ca se-si ajunga una data scopulu : nimicirea si absorbirea besericei romane unite.

Nimicu nu e mai corespondietoriu, candu sinode nu se tienu (!!?), seu de se si tienu, nu suntu asia constituite, precum ar' cere salutea besericei si prosperarea ei : ca dupa usulu mai recente in sinodele nostre partea, pre care radiema, partea pentru care este, partea ce sustiene beseric'a, nu este representata ;

candu doi archierei parasindu-si turmele au fu-

*) Vedi istoria iesuitiloru scrisa de mai multi, era in dilele nostre de Th. Griesinger.

**) „Fremdenblatt“ din 31 Martiu a. c.

gitu in castrele strainiloru, — si nevoiendu a respecta legaturele, nici de sange nici canonice, s'au taliatu de catra capulu loru si s'au subordinat unu metropolit de sange, ritu si disciplina strina ; candu capulu provinciei se tiene legatu prin oprirea pseudo-liberalului ministru de cultu acum repausatu, br. Eötvös ;

nemicu potea fi mai corespondietoriu intre aceste impregiurari fatali, ca tienerea unei conferintie libere, la carea se pota partecipat fiacare intieginte cu dorere pentru beseric'a sa, fia elu din clerus, fia din poporu, — tienerea unei conferintie, unde toti de impreuna se algea mediale si se statorésca modalitatea, prin cari beseric'a romana unita s'ar poté salvá de periclele, ce se involburéaza asupra-i. —

Si aceea fece impresiune buna, ca secularii nostri incepdu a arata prin fapte interesarea loru de beseric'a mai multu ca pana aici ; si se speréza, ca conlucrarea loru cu preutii in conferintia dela Alb'a Iulia va fi unu punctu de intorcere in cursu afaceriloru nostre besericesci. — u.

Brasovu 7 Aprile 1871.

Érasi a incepdu a curge sangele francesiloru, nu de man'a dusmanului germanu, ci de dusmanul libertatii poporului, de anarchia provocata de dusmania partitelor si a factiunilor, cari corumpu poporulu celu neblesnicu, spre a le servi de machina ambitiunilor, ca se se inalta la potere, ca apoi totu pe gutulu lui se se restogolesca tota sarcinela si neajunsele.

Republic'a rosia seu insurgentii in Parisu sub foculu din fortulu Mont-Valerien inaintara in 4 Aprile sub comand'a dd. Bergeret si Florens catra Versailles. Gard'a nat. insurgenata numera 110.000 ostasi cu 200 tunuri. In 3 inaintasera spre Meudon, Chatillon si Reuil cu două corpuri, inse fura respinsi de trupele regimului dela Versailles si Florens fù omoritu. Insurgentii se opusera la reduta Chatillon inse ea fù luata, si inca cu 2000 prinsi, intre cari si generalulu insurgenatu Henry fù dusu la Versailles, er' gen. Duval cadiu impuscatu la reduta. Insurgentii ocupara forturile si se lupta acum cu ostasii regimului dela reduta. Una telegrama din 6 Aprile anuncia, ca focurile nu mai inceteaza, inse ele se intretinu fara rezultat : in noaptea din 5 atacara insurgenatii, inse fura respinsi si 500 prinsi se dedera in man'a tribunalului martiale. „Times“ crede, ca insurgenatii voru reesi invingatori cu republic'a rosia, noi inse credemu, ca intre 2 certanti, va reesi cu victoria dinasti'a napoleonina, deca nu se voru garanta libertatile republicane prin aplicare timuria. — In ceealalta Francia e liniste. Intr'aceea germanii er' se inmultiescu, dupa declararea lui Thiers, inse ostasii francesi inca se adaugu mereu.

Desbaterile pentru pace in Bruxelles s'au intreruptu, ele se voru continua in scrisu, dupa ce adunarea nationale va fi in stare a da garantia, ca se voru observa conditiunile. — Ostasii prisonieri se readucu, cei din Elveti'a se reintorsera.

Gen. Ducrot si maresialulu Mac-Mahon in capulu a 2 armate ale regimului din Versailles operate in contra insurgenatiloru, si nici deoparte nici de alta nu se crucita vieti'a conducatoriloru prinsi.

Insurgenatii s'au organizat in 9 sectiuni : de finantia, resbelu, securitate publica, interne, justitia, esterne, instructiune publ. si sectiunea de midiulce de subsistintia. Poterea executiva se alege pe fiacare luna de catra comuna, care o pota si deschis, candu va afla cu scopu. Endes, Toidon, Vaillant, Duval, Pyat, Lefrancais si Bergeret era membrii ei. Lupt'a déra e serioasa si, dorere, ca nu fara amenintare de varsare de sange multu intre frati. —

Bismark, acum cu titulu de principe investit dechiarà in diet'a federala, ca Germania trebuie er' se se pregatesca la o noua interventiune in Francia, ca-ce deca regimului lui Thiers nu i va succede a nadusi rescola, va trebui se lu ajute, si deca totu nu va reesi, atunci germanii trebui se potre er' resbelulu pana la unu capetu. Germania sta der' la pragulu unui nou resbelu cu Francia, rectius cu republic'a rosia, pe care nu o pota mistui. —

Bismark va ajuta inca la reintornarea dinastiei lui Napoleon, care in Anglia in Chislehurst primi si contravisit'a reginei. —

Din Fagarasiu. In 28/16 Martiu c. se tienu si aici una siedintia trimestrala a senatului scolasticu sub presedintia dlui inspectoru Ludovicu Réthi. Nu avemu descrierea intréga a acelei siedinti. Ceea ce scimus din comunicari verbale facute de catra unulu din membrii acelui senat este, ca intre alte porunci ministeriali se publica una, care tiene, ca visitate fiindu de nou tota scolele confesionali in sensulu art. 38 din 1868, deca se va constata, ca cutare scole confesionali inca totu nu corespundu cerintelor decretate prin lege, se se substerna reportu asupra loru, pentru ministrul se pota dispune — inchiderea loru ?

Se spune, ca senatulu scolasticu ar' fi luat in acestu punctu conclusu conformu poruncei, cum si conformu inca si concluselor luate de catra alte senate scolastice din tiéra.

Asia déra deca comunele besericesci nu voiesc se-si faca scole bune, seu voru ramane fara nici una scola, ori ca ministerulu adica statulu le va face scole neconfesionali, adica asia numite comune.

Ochi au si nu vedu, urechi au si nu audu !

In respectul scoleloru agronomice s'a citit in aceeasi siedintia reportul comisiunei de cinci, apoi luanduse la desbatere se adopta in principiu, si se luara mesuri pentru elaborarea unui proiect de infintiare.

Acelu reportu, carele fusese turnat in forma de protocolu, suna asia :

PROTOCOLU

inchisiatu in 19/7 Martiu 1871 asupra concluziilor luate in siedinti a comisiunei de cinci a onor. senatului scolasticu din districtulu Fagarasului cu respectu la infintiarea de una scola primaria in Fagaras, seu de trei scole agronomice in alte trei comune districtuali.

Din cauza, ca distanti'a intre locuintele membrilor acestei comisiuni este relative prea mare, incatul abia s'ar poté aduna cu totii dintr'odata la unu locu, asia si la aceasta siedintia convenira numai domnii :

Il. sa dn. Ioane Branu de Lemeni capitelanu supremu in pens.

Georgie Baritiu.

Iosif Puscaru advocatu.

Dn. I. Branu de Lemeni ca presedinte alu comisiunei deschide siedinti a prin propunerea, ca citinduse atatu proiectul dlui G. Baritiu substernutu on. senatului scolasticu in 29 Martiu 1870 pentru infintiarea unei scole primarie (Obervolkschule) in Fagaras, catu si contra-projectul de dato Iuliu 1870 alu dlui Carolu Pánzczel parochu reformat in Fagaras, pentru infintiarea de trei scole agronomice in comunele Zernesci, Ohab'a si Voil'a, si abaterea cu totulu dela planulu fundarei si dotarei unei scole primarie, anume in Fagaras, ambele acestea se se iè de substratu alu discusiunei de astazi.

Dupa ce se dede lectura ambelor proiecte, pe care comisiunea are onore a le recludere la acestu operatul alu seu, G. Baritiu dechiarà, ca elu acum -si retrage propunerea sa, prin care ceruse infintiarea unei scole romanesci primarie in Fagaras, cu unu cursu de trei ani prevedutu prin art. de lege XXXVIII din 1868 la lit. B; densulu inse nici decum nu o face acesta din ratiunile aduse de catra dn. parochu C. Pánzczel in contra-projectulu seu, ca-ci pe acelea nu le poate adopta; ci elu -si retrage acelu proiectu numai din cauza, ca-ci crede cumca este bine informatu deca sustine, ca in Fagaras se va infinti in celu mai scurtu tempu una scola primaria romanescă cu caracterul confesional, dotata cu fonduri de ajunsu si corespondietoria la tota conditiunile cuprinse in lege. Baritiu nu se teme de locu, ca pucin'a lumina, care s'ar reversa preste 80 de mii locuitorii ai districtului din una scola primaria forte modesta in activitatea ei, asia precum este aceea definita in lege, ar' neferici pe tenerii cati ar' veni dela scolele elementarie rurali spre a-si continua invietiatura loru. Cea mai bogata experientia facuta in tota tierile si eu atatu mai vertosu la noi ne invetia pe fiacare dì, ca din invetiacei scoleloru elementarie rurali (satesci) abia trecu cate 2-3 percente la scole mai mari asiediate pe la orasie si cetati. Se se caute pe la tota comunele rurali din cele mai apropiate de cetati cu scole multe si bune, pentru ca se se cunoscă indata, ca catu de pucini teneri dela sate cercetăza acele scole. De alta parte totu experienti'a si cele mai esacte date statistice de ale tierilorloru inaintate ne invetia, ca chiaru cetatile au si simtu adesea mare necesitate de succursu din populatiunea dela sate, nu de proletari, ci de profesionisti,

comercianti, de individi cu miile, apti de a se aplică prin cancelarii, pe la calile ferate, pe la fabrici, la corabiere; era apoi candu reflectam la infinitarea gardei mobile (honvéd), ne implemu de cea mai mare grigia pentru lips'a cea greu simtita de suboficiari, cari se scia carte celu pucinu atata, cata se invetia in scólele primarie. Chiar in timpurile noastre nu este anu, in care se nu se stracure in tierile corónei unguresci multe mii de straini, seraci că sioreci de prin beserici, candu vinu la noi, cari inse in cativa ani facu stari si averi din sudórea poporului nostru numai si numai, pentru aacei straini invetasera mai multa carte in patri'a loru, decat au fostu suferite a invetia poporatiunile tierei noastre.

Deci déca G. B. retrage projectul seu pentru una scóla primaria in Fagarasiu, cu atatu mai vatosu va iusiste la timpulu seu pentru infinitarea de una scóla mai inalta, séu reale intréga, séu asia numita scóla pentru cetatiani in sensulu legei la lit. C; ca-ci déca de ecs. in Brasiovu incapau pre bine unele langa altele 3 gimnasie, 2 scóle reali, 2 comerciali, 3 primarie, cateva elementarie; déca mai multe orasie transilvane cu populatiune analoga, adica de cate 5—6 mii, au gimnasiu micu si mare, fara că se se pótă proba, ca in aceleas se imbuldiesc multi sateni, apoi nu se pótă pricpe anxietatea (ingrigirea) dlui Pánczél din caus'a infinitarei unoru scóle mai mari in Fagarasiu, unde nici una din numerósele confesiuni n'are pana acumă nici macaru unu gimnasiu de 4 clase, séu una scóla reale de dómne-ajuta. Fara a voi se derogamu catu de pucinu intelligentiei concitatienilor din Fagarasiu, adauge dn. Baritiu, trebuie totusi se dorim, că aceeasi se se inmultiésca, cum si că numerulu locuitorilor se crésc celu pucinu inca pe catu este acela in dilele noastre.

Cu tóte acestea G. Baritiu este departe de a combate projectul dlui C. Pánczél de a se infinita in districtulu Fagarasiului si scóle agronomice si inca din cele mai bune; elu ilu adopta cu tota bucuria. Fiinduca inse in art. XXXVIII fundarea de scóle agronomice nu este prevediuta; mai departe fiinduca dn. C. Pánczél nu -si desvolta projectul seu, adica nu ne comunica unu proiectu elaboratu inadensu si in detaliu, pentru că se aflam, că ce feliu de scóle agronomice voiesce dsa, ar' fi asta data aprópe preste potintia a ne lasa in desbaterea meritória a acelui proiectu.

Dupa acestea dechiaratiune a susu numitului membru alu comisiunci, dn. presedinte afă a fi de lipsa, că se se ia in mai deaprópe consideratiune atributele celor trei categorii de scóle decretate prin lege. Citiuduse tecstulu legei, din acelasi se vede, ca óresicare cunoscintie agronomice suntu prescrise nu numai pentru scólele primarie, (obere Volksschulen); ci tocmai si pentru celea elementarie, apoi si pentru scólele superioare de cetatieni, incat déca acea parte a programei stabilite chiaru prin lege s'ar si realisa intocma, atunci tenerimea rurala destinata de instinctulu seu si de sorte a remané langa aratru, s'ar prepara prea bine spre a poté trece la una scóla agronomica speciala.

Dupa acestea dn. Puscariu propune si recomanda colegilor sei urmatóriile puncte:

1. Comisiunea adopta in principiu projectul dlui Car. Pánczél, de a se infinitia in districtulu Fagarasiului scóle agronomice.

2. Fiinduca dn. Pánczél nu asterne unu planu pentru scóla agronomica, dsa se fia poftitul a comunica senatului scolasticu unu asemenea planu de scóla, impreuna cu spesele intretienerei aceleiasi.

3. Numerulu scóleloru agronomice se se reduca pentru acestu districtu la döue, dintre care una se fia destinata pentru cerculu Branului in Zernesci, era alt'a pentru vechiul districtu in urbea Fagarasiu, atatu pentru aacesta urbe vine aprópe in centru, catu si pentru una parte considerabile a locuitorilor ei inca se occupa cu agricultur'a, prin urmare este bine, că se se dè ocasiune de a-si castiga cunoscintie agronomice inca si acea parte a tenerimei urbane, care va avea a se occupa cu agricultur'a. La Brasiovu si la Bistrit'a inca s'au infinitat cate una scóla agronomica comuna respectivelor cetati cu comunele rurale din aceleas districte.

4. Representanti'a urbei Fagarasiu si ceea a comunei rurale Zernesci se fia intrebate cu tota onórea, déca voiescu densele a se infinitia cate una scóla agronomica teoretica si practica pe teritoriul loru, si déca suntu aplecate a eude óresicare bucati de locu pentru cultivare conformu cu teori'a moderna de agronomia in genere, de gradinaría, paduraria si agricultura in specie.

5. On. comitetu districtuale, adica represen-tanti'a legale a districtului si on. oficiolatu distr.

se fia rogate a provoca si a indemna pe comunele rurale ale districtului intregu, pentru a adoptandu ide'a, se concurga si cu ajutorie materiala la infinitarea ei.

De si scólele agronomice nu suntu prevediute in legea din 1868, prin urmare ele dupa esplacatiune rigorosa a legei nu ar' cadea in sfér'a de activitate a senatului scolasticu distr., totusi lips'a loru fiindu prea simtita, era infinitarea loru ne lovindu in nici una lege, de acea propunerile dlui Ios. Puscariu se primește si se prefacu in conclusu unanimu alu subscrișilor membrii, cu acelu adausu, că aceleasi se se recomande onorabilelui senatului scolasticu in cea mai de aprópe siedintia a sa, spre a se luta in deaprópe consideratiune.

Dupa acestea protocolulu inchisatu s'a subscrisu in anulu lun'a si diu'a susu aratare.

Lemeni, G. Baritiu, Ios. Puscariu, Ioane Comisi'a parochu din Zernesci venindu mai tardi, ilu adopta si ilu subscrive. — B.

Dela diet'a Ungariei.

In 6 Aprile se amană diet'a pana in 17 dupa servatori. Diurnalele maghiari vorbescu cu detragere despre statutulu autonomiei rom. cat., ca ar' fi pre absolutisticu si inca „Ellenor“ lu numesce periculosu, er' „Hon“ e de parere, că diet'a se iè la mana conclusele, se respinga elaboratulu congresusi si ea se lu faca. „Ungar. Lloyd“ se speria de rezultatulu celu prepotentul alu concluselor, ca ce atatu clerulu mai de diosu catu si mirenii suntu in saculu prelatiloru, er' mirenii si intr'alu preutimi; apoi provoca organele statului, că se respinga unu atentatu că acesta asupra libertatii, pacei si progresului, ca-ce pótă fi periculosu statului, er' catra min. dice, ca are numai detori'a facia cu acestu conclusu, că se lu dechiare periculosu statului si libertatii. Dér' prelatii sciura ce se faca, ei au aruncat o pétra grea in funtan'a cestiunei dreptului besericei, că acésta se fia libera in statu liberu, firesce, ca se intielege libertatea potestatei séu a prelatiloru besericesci. —

Dlu deputatu Dr. Iosifu Hodosiu, in sie-dintia de astadi, 28 Martiu, a adresatu urmatóri'a

INTERPELATIUNE „Fed.“ catra dlu ministru de finantie.

Din diurnale amu cetitu, ca nisce greci din Brasiovu, cari se numescu pre sine „Compania greca“ si cari manipuléza averea besericei greco-romane din ceteate „La Sant'a Treime“ dupa vóia si placu, a-cea o vindica dupa arbitriu numai pentru sine si o usurpéza; — acesti greci cu ocasiunea desdaunarei urbariali au causatu statului mari si simtitórie daune; fiinduca dupa cele döue comunitati Poian'a si Sambat'a, cari principale romanu Brancovanu le a donatu numitei beserici, in locu de 20 mii floreni desdaunare, au primitu 400 mii, prin urmare au primitu pre de döue ori, ba pre de patru ori mai multu decatul au primitu in asemenei impregiurari comunitatea Brasiovu, care dupa 24 sate a primitu 150 mii desdaunare, séu natiunea sasa, care dupa 25 sate tienetórie de cele siepte judecie, a primitu 95 mii desdaunare.

Se dice, ca midiulocitorulu acestei mari daune pentru statu ar' fi unu advocatu cu numele Veres, care din acea suma enorme ar' fi primitu dela numitii greci unu onorariu nu mai pucinu de 30.000 fl., si care de vreo cativa ani incóce, totu dela acelui greci, si propriamente din averea besericei comune, ce se administra de catra ei dupa arbitriu, ar' primi diurne de cate 20 fl. la dì, cu scopu mai alesu că in cestiunea litigiosa ce este intre romani si greci in privint'a besericei la „Sant'a Treime“ in totu chipulu si modulu se castige opiniunea publica pentru greci.

Se dice mai departe, si despre acésta amu si eu date sigure, ca cestiunea de desdaunare urbariale cu 400 mii fl. pretinsa de greci, este la ministeriu si astépta decisiune.

Dupa tóte aceste intrbu pre dlu ministru de finantie:

1. Are dlu ministru personalu sciintia despre acésta causa?

Si déca are:

2. Este dlu ministru aplecatu, si ce dispositiuni este aplecatu a face, că statulu se nu sufera daune — séu déca daun'a s'ar fi facutu degia, că statulu se fia completamente desdaunat?

Pest'a 1871, Martiu 20.

Dr. Iosifu Hodosiu,
deputatu cercului Bradu, districtulu
Zarandu.

In siedint'a camerei reprezentantilor din 31 Martiu in caus'a controversa dintre greci si romani dela bes. St. Treime din Brasiovu s'a decisu, că se se strapuna spre definitiva deslegare ministeriului de cultu. —

Vien'a. Se telegraféza, ca pentru Boem'a si Galiti'a s'au si denumit doi ministri fara portofoliu. Senatulu imperiale a aderatu la aplacidarea recrutilor fara opositione, semnu, ca e o potere, care face drepte tóte cararile ministeriului. —

„Wanderer“ scrie, ca representantii Austriei, Turciei, Italiei si Bismark s'au cointielesu, că ostile austriace si turce se ocupă Romani'a la casulu semnalatul. Ar' fi de doritu, că partitele Romaniei se se intiélega intre sene, pentru că se faca de sierte tóte incondarile inimice natiunei si Romaniei. Vai de ele va fi, candu le voru dicta strainii pacă, ca atunci tóte se voru tranti de parete, si le va sangera anim'a de suferintiele generali. —

Beust se totu apropiat de Bismark, carui ei si gratulă la nou'a demnitate de principe, cu tóte a-cesta Fadejeff cu nou'a scriere la politic'a lui pan-slava, ei face lui Beust si maghiarilor mare dure de capu, impingandu a se aliá cu Germania, că se remana celu pucinu neutra in casu ce Rusia s'ar porni a-si realisa planele cu atacarea Austro-Ungariei, cum consiliasa Fadejeff. Óre Austro-Ungari'a cu Turcia că aliată ar' poté trage degetu cu colosulu, e alta intrebare, care o resolvescu evenimentele. Austria sci a se alia, d'er' nu a se resbelă cu Rusia, de aici se crede in s. alianta si in concursulu Germaniei, că Austria se dumeresca nationalitatile Dunarei pana la germanisarea loru, ca Dunarea trebuie Germaniei tóta. —

Gratiu 30 Martiu 1871.

Pré stimate Dle Redactoru!

Compendiul generale de statistica anuntat in déjà prin diuariele nationale, me grabescu a vi lu adresá cu modesta-mi rogare.

Se binevoiesci Dle Redactoru a lu recomanda — dupa meritu — publicului*). Si fiinduca, prin acestu timpu criticu — s'a cam intardiatu esirea de sub tipariu, si prin urmare abonatii au fostu constrinsi a astepta aprópe 3 lune, — Ve rogu — considerandu acésta impregiurare — a da locu catu mai curundu acelei publicatiuni recom. in stimatulu diuariu alu dvóstra. Totuodata binevoiesce Dle Redactoru a resumá observatiunea editorelui (pag. 5) relativa la schimbarea pretiului si a o reproduce in forma de anunciu in diuariulu dvóstre.

Spesele ce se voru face cu acésta, le va respondere editoriulu — candu veti binevoi a le incunoscintia dlui.

Repetu: se binevoiti a da locu catu se pótă de curendu recomandatiunei ce veti binevoi a face.

Primesce — te rogu — Dle Redactoru asocurarea eminentului meu respectu.

B. Alessandre m/p.

Novissimu. Sibiu. In conferint'a tienuta in 4 Aprile s'a votat intre vivate recunoscintia Esc. Sale Lad. V. Popp, pentru salutari'a initiativa la conf. de Alb'a Iulia. Se alese 2 miren: DD. br. Ursulu si capitano Ios. Bradu si cheful tractuale investiti, cu plenipotentiala. —

Deputatii cu mairii comunei din Parisu reorganisa unu comitetu de impacare cu regimulu. — Gardii insurgenti prinsi in lupt'a din 2 Aprile fură că rebeli toti fusulati aprópe la 200 insi. —

Berlinu 5 Aprile. Diet'a federale decide a multiam nationaliloru din strainetate pentru simpathic'a impartesire. — Esta e nationalismu. —

In Romania lucru mare. Capii partitelor se cointielegu a se uni spre a scapá institutiunile liberali de furtun'a amenintiatória. Se fia de bunu auguri!!! Cei ce voru ale restorna merita restorarea. — Serbatori fericite de inviare! — Christos si inviatu! —

Ajutoriulu de 5250 fl. pentru scólele elem. din Brasiovu s'a decisu de min. si magistratu. —

*) In Nr. viitoriu. — R.

E d i c t u

pentru publicarea protocoleloru funduare in Transilvania.

In urm'a ordinatiunei inaltului ministeriu reg. ung. de justitia ddt. 21 Ian. 1871 Nr. 22.969, in privint'a mentionelor operate de carti funduare se facu cunoscute urmatòriile:

I. Localisarea pentru introducerea cartiloru funduare fiindu pe deplinu terminata in comunitatile orasienesci Desiu, Siciu, Alb'a Carolia, Vizocn'a, Fagarasiu, Kézdi-Osiorhei, Ilyefalva, Ciucu-Szereda si Odorhei, precum si in prediele Mundr'a, tienetoriu de Vizocn'a si in Homorodu, tienetoriu de Odorhei cartile funduare suscepute, dimpreuna cu registrele parcelarie de posesiune si desemnulu lineamintelor de acele tienatorie, se voru transpune incepndu dela 1-a Aprilie 1871 la oficiale de carti funduare ordinate langa judecatoriele mentionate sub II, unde a le vede ori cui e permisu in órele oficiose.

II. Afacerile oficiului de carti funduare le provede:

a) Pentru orasiulu Desiu: judecatori'a comitatului Solnocu interna din Desiu.

b) Pentru orasiulu Siciu: judecat. comitatului Doboc'a in Gherl'a.

c) Pentru cetatea lib. reg. Alb'a Carolina, orasiulu Visocn'a si prediulu Mundr'a: judecatoria comitatului Albei infer. din Aiudu.

d) Pentru orasiulu Fagarasiu: judecatoria districtuala din Fagarasiu.

e) Pentru orasiele Kézdi-Osiorhei si Ilyefalva: judecatoria Treiscaunelor din Sepsi-Szt.-György.

f) Pentru orasiulu Ciucu-Szereda, judecatoria scaunului Ciucu din Ciucu-Somleu.

g) Pentru orasiulu Odorhei si prediulu Homorodu judecatoria scaunala Odorhei.

III. Cu privire la trebile si afacerile oficiose, cari se voru incepe cu 1-a Aprilie 1871, la fiacare din judecatoriele susuinsennate se emitur urmatòriile provocatiuni si dispositiuni:

1. Se provoca totè personele, cari in urm'a vreunui dreptu de proprietate, de pemnu ori de arrenda, avutu inca pre timpulu autenticarei protocoleloru cartiloru funduare, seu celu pucinu castigatu inca inainte de 1-a Aprilie 1871, credu, ca potu se pretinda vreo indreptare, intregire, descriere, adaugere seu stramutare in protocolele cartiloru funduare, fia in privint'a numirei bunurilor nemiscatorie, fia in privint'a compunerei corpului funduarii seu a relatiunilor de posesiune intabulate; ca acesta pretensiuni pana inclusive la 30 Nov. 1871 cu atatu mai vertosu se le insinuez, cu catu la din contra acele spre daun'a unui alu treilea, care pre temeiul inscrierilor cuprinse in protocolele funduare, incepndu dela 1-a Iuniu 1870 va castigà cu credintia buna alte drepturi tabularie, nu se voru lnà mai multu in consideratiune.

Acésta insinuare are a se intinde pe totè drepturile de posesiune inse necuprinse in protocolele funduare, fara osebire, ca óre acele in cartile vechi esite seu neesite din usu, ori in fasiuni funduare seu alte carti, fio si registre suntu cuprinse ori ba, si ori a intinsu o partita in privint'a transcrierei de posesiune a vreunui bunu castigatu rogare la vr'una judecatoria si judecatoria a decisu asupra acestiei instantie ori ba.

Deci indatorirea spre insinuare cade mai alese pre totè acele persone, ale caroru drepturi de posesiune la comisiunea localisarei nici prin sene, nici prin representantii denumiti de comisiune s'au adus in valóre; seu cari nu au fostu in stare dupa regulele localisarei a-si legitimà afirmatulu dreptu mai tare de posesiune ori de compoziune in contra posesorului fapticu aflatu prin comisiune si inscris in protocolele funduare; pretensiunea loru inainte fia insennata in protocolele funduare seu in protocolulu generalu de pertractare, ori ba.

2. Mai departe totè personele, cari:

a) pe realitatile inscrise in protocolele funduare dupa detiermurirea prea inaltei patente de avicitate din 29 Maiu 1853, si au adus in valóre dreptulu de avicitate seu de rescumperare pemnorale, au sub altu titlu legitimu si au insusitu dreptu de proprietate, seu caroru

b) dupa otarirea aceleiasi patente de avicitate li se cuvine terminu mai lungu spre realizarea dreptului de rescumperarea pemnorale prin asta se pro-

voca aceste pretensiuni pana celu multu la 30 Nov. 1871 inclusive, spre incungurarea urmarilor de dreptu amintite mai in susu sub punctul 1, a le insinuà, si in casulu amintitul sub a) procesulu de dreptu pendente, spre adnotare in protocolulu funduariu, seu dreptulu recastigatu prin calea legale spre strapunere in acelasi; é' in casulu b) dreptulu de rescumperare pemnorale, ce li se cuvine inca, spre insemnare in protocolulu funduariu a lu legitimà cu documente autentice.

3. Asemene totè personele, cari pe bunurile nemiscatorie improcolate, seu si au castigatu dreptu de prioritate, pemnu, servitute, au alte drepturi prin intabulari, insemnari, adnotatiuni ori conscrieri pemnorale judiciari, seu pana la 1-a Aprilie 1871 inca pote — si voru castigà — se provoca, aceste drepturi din scopulu inscrierei loru in multu 31 Martiu 1872 inclusive cu atatu mai siguru a le insinuà, cu catu din contra dreptulu prioritatiei castigate mai inainte si lu voru perde; pre candu din contra facundu insinuare la timpu cuvenitul, dreptulu de antaietate castigatu pana la 1-a Aprilie 1871, i voru remane in valóre facia si cu a cei castigatori si creditori ipotecari noui, cari au castigatu dreptu de proprietate seu de pemnu dupa diu'a acum mentionata.

4. Terminii edictali prescrisi in aliniele precedenti, nu admitu nici prorogare, nici justificare ori innoire de procesu.

5. Publicatele protocole funduare se voru considera si conduce dela 1-a Aprilie 1871 incepndu, ca carti funduare conforme § 321 din codicea civile generale; deci incepndu dela diu'a mentionata, drepturi noue de proprietate, ipoteca ori alte drepturi reali asupra bunurilor nemiscatorie introduce in ele, se voru poté castigà si transferi asupra altaora, precum si a se sterge numai prin intabulare legala in acele carti, fara de a deroga inse pretensiunilor asupra acestoru bunuri nemiscatorie mai inainte castigate, insinuate si legitimate in termimulu edictale.

6. Prescriptele, dupa cari voru ave de a se indreptà partile si judecatoriele la implemirea si executarea trebiloru si afaceriloru oficiose, insemnante in acestu edictu, suntu cuprinse in procesur'a transilvana pentru cartile funduare, emise cu ordinatiunea ministeriului de justitia ddt. 5 Febr. 1870 (Archivulu ordinatiunilor, anulu 1870 fascior'a I si II).

7. Acei creditori, cari prin órecarea transcriere ar' suferi stricatiune cu privire la prioritatea pretensiunilor loru transcrise seu transciende, exceptiunile si facia cu una a treia persóna si le potu realizà inca in siése luni dupa terminulu defiștu in punctulu 3, — astfelu pana la finitulu lui Sept. 1872 referesca-se acele exceptiuni la validitatea pretensiunilor, la incetarea, ori prioritatea loru. — Dupa decurgerea acestui terminu, facia cu o a treia persóna nu se voru mai poté realizá asemene exceptiuni.

8. Judecatoriele indicate sub II in afacerile loru voru intrebuinta unu sigilu propriu, provediutu cu marc'a municipalitateli respective.

Clusiu 12 Martiu 1871.

Directiunea r. u. de carti funduare pentru Transilvania.

Nr. 6.

Dela Nr. casei 555 pana la 594 la 22 Aprilie 1871
" 595 " 647 " 24 "
" 648 " fine " 25 "
Siedint'a viit. a cetelei din laintru la 26 Aprilie.

B. A suburbui Blumenau dimpreuna cu Dirstele, Timisiu de diosu si de susu. Dela Nr. casei 1 pana la 206 in 27 Aprilie 1871
" 207 " 346 " 29 "
" 347 " fine " 1 Maiu 1871

C. A suburbui Brasiovu vechi. Dela Nr. casei 1 pana la 48 in 2 Maiu 1871
" 49 " 277 " 3 "
" 278 " 571 " 4 "
" 571 " fine " 6 "

D. A suburbui Scheiu si a stupinilor. Dela Nr. casei 1 pana la 182 in 8 Maiu 1871
" 183 " 415 " 9 "
" 416 " 531 " 10 "
" 532 " 925 " 11 "
" 926 " 1383 " 13 "
" 1384 " 1528 " 15 "
" 1529 " fine " 16 "

Siedint'a finala a suburbui Scheiu in 17 Maiu. Despre acésta se incunoscintiaz cei supusi contributiunei dupa venitul cu indegetare la §§ 45, 46, 47, 48, 50, 51, 57 si 59 ai art. de lege XXVI din 1868 cu acelu adausu, că se se infacionizeze la acésta comisiune spre aperarea intereselor seu in persóna seu prin unu imputernicitu, si se observéza apriatu, ca acele recourse in contra sentintielor comisiunei, care nu s'au insinuat si inaintat pe temeiul § 57 alu art. de susu la timpu, nu se voru considera.

Fiacare din siedintiele de susu se incepe la 8 óre diminétia si se finesce la 1 seu 2 óre dupa prandiu.

Siedintiele se voru tiené in cas'a Nr. 601 in strat'a postei.

Totudeodata se face de publicu cunoscutu, ca in intielesulu § 29 alu ordinatiunei de ecsecutare pentru art. XXVI din 1868 si ordinatiunea ulterioara a inalt. ministeriu de finantie din 10 Decembrie 1868 Nr. 2624 interesele capitalelor depuse in cas'a de pestrare seu in alte institute de creditu suntu supuse contributiunei dupa venit. Deci se provoca toti la fasiunarea estoru felu de interes, déca nu se va fi facutu acésta pana acuma — pe langa urmarile § 90 alu art. de lege susu posmenitu. —

Brasiovu in 28 Martiu 1871.

Dela presedintele comisiunei contributiunei dupa venitul pentru cetea Brasiovu:

Hajek.

Schwarze et Barthä,

piat'l'a Nr. 16,
prestéza cu cunoscutai soliditate
tota specie de vestimente
de cavaleri
si oferéza o. p. una cantitate
mare pe alestu de cele
mai noue materie de sur-
tuce, pantalon si giletce
cu pretiul celu mai moderat.

Pentru strimitoreea
localului computam materiala
din anulu trecutu contantu cu pretiurile fa-
ricei.

Cursurile

la bursa in 7 Aprilie 1871 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 90	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	9 " 98½ "	"
Augsburg	—	—	122 " 75 "	"
Londonu	—	—	125 " 85 "	"
Imprumutul nationalu	—	—	58 " 70 "	"
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	—	68 " 35 "	"
Obligatiile rurale ungare	—	—	79 " 80 "	"
" temesiane	—	—	76 " 50 "	"
" transilvane	—	—	74 " 25 "	"
" croato-slav.	—	—	83 " 60 "	"
Actiunile bancei	—	—	728 " —	"
" creditului	—	—	275 " 80 "	"

Nr. viitoru ésa numai in Sambat'a luminata. —